

Penggunaan Peta Konsep untuk Meningkatkan Pencapaian Mata
Pelajaran Sejarah bagi Pelajar Tingkatan Dua
*(The Use of Concept Maps in Improving Achievement
in The Subject of History for Form Two Students)*

ZAHARA AZIZ
NURLIAH JAIR

ABSTRAK

Kajian ini bertujuan untuk melihat penggunaan peta konsep bagi meningkatkan pencapaian mata pelajaran sejarah bagi pelajar tingkatan dua. Selain itu, kajian ini juga ingin melihat sama ada terdapat peningkatan pencapaian pelajar yang diajar dengan menggunakan peta konsep. Seterusnya, kajian ini juga mengkaji tahap penerimaan pelajar terhadap peta konsep dalam proses pengajaran dan pembelajaran sejarah, dan sejauh mana kesan penggunaan peta konsep dapat meningkatkan pencapaian pelajar dalam mata pelajaran sejarah. Kajian ini telah dijalankan di sebuah sekolah di Cheras, Selangor. Kajian tindakan dijalankan secara kualitatif dan kuantitatif dengan sampel kajian terdiri daripada 37 orang pelajar dan seorang guru di sebuah sekolah di Cheras. Kajian ini menggunakan teknik peta konsep sebagai pemboleh ubah tidak bersandar dan pencapaian akademik sebagai pemboleh ubah bersandar. Kajian ini menggunakan dua set ujian aneka pilihan untuk ujian pra dan pasca, borang soal selidik untuk melihat tahap penerimaan pelajar terhadap penggunaan peta konsep, borang pemerhatian guru, persediaan mengajar, temu bual guru dan pelajar. Analisis data dilakukan dengan menggunakan statistik inferensi dan statistik deskriptif. Hasil dapatan kajian menunjukkan tidak terdapat perbezaan yang signifikan min pencapaian pelajar dalam ujian pra dan pasca antara jantina. Walau bagaimanapun, dapatan kajian telah menunjukkan wujudnya perbezaan yang signifikan min pencapaian pelajar dalam ujian pra dan pasca. Manakala tahap penerimaan pelajar terhadap peta konsep adalah pada tahap sederhana positif. Secara keseluruhan, peta konsep memberi sumbangan dalam meningkatkan pencapaian pelajar dalam mata pelajaran sejarah.

ABSTRACT

The purpose of this research was to examine the usage of concept map in increasing students performance to increase students' performance for history subject in Form 2. Besides that, this research also examined whether using concept map would increase students performance. Futhermore, this research

also studied students acceptance towards concept map. This research was done in a school in Cheras, Selangor. Action research design employing the qualitative and quantitative methods with the research sample used was 37 students and one teacher from a school in Cheras. This research used concept map as a dependent variable and academic achievement as independent variable. The research used sets of multiple choice tests as the pretest and post test questionnaires to view students' acceptance towards concept map, teacher's observation form, lesson plan and also interviews between teacher and students. The analyzed data used was inferential and descriptive statistic. The research result showed that there was no significant difference in the means of achievement between genders in the pre and post-test. Meanwhile, there was a significant difference in the mean achievement of the pre-test and post-test. The students' acceptance towards concept map was positive-medium. Overall, concept map was efficient in increasing students' performance in history subject.

PENGENALAN

Mata pelajaran Sejarah ialah mata pelajaran teras kepada pelajar-pelajar Sekolah Menengah dalam Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah (KBSM) (Kementerian Pelajaran Malaysia 1990). Pelaksanaan KBSM mengubah kedudukan mata pelajaran sejarah. Mata pelajaran sejarah wajib dipelajari oleh semua pelajar sekolah menengah secara berterusan dari tingkatan satu hingga tingkatan lima. Penekanan tentang kepentingan mata pelajaran ini dalam konteks pendidikan negara kita dan Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah khususnya, merupakan satu usaha positif dalam usaha mengikis amalan pelajar. Mata pelajaran sejarah dalam Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah merupakan satu pelajaran teras yang wajib dipelajari oleh semua pelajar di sekolah menengah dan dirangka selaras dengan hasrat dan Falsafah Pendidikan Negara (Omar 1992).

Mata pelajaran sejarah mengandungi banyak idea yang abstrak serta konsep yang kadangkala sukar difahami. Konsep ini amat penting untuk mencorakkan daya pemikiran dan membentuk daya intelektual pelajar. Namun, pelajar tidak akan memahami sesuatu konsep jika tidak mengetahui maksud atau makna perkataan tertentu. Fakta mempunyai kaitan dengan konsep kerana fakta merupakan maklumat atau data yang membantu membentuk, membina dan mengembangkan sesuatu konsep (Abdul Rahim 2000). Memandangkan pembelajaran menggunakan konsep merupakan satu bahagian penting dalam proses berfikir, maka penekanan kepada teknik pengajaran yang membolehkan pelajar menguasai konsep dalam mata pelajaran sejarah adalah wajar dilakukan oleh para guru sejarah. Justeru, penggunaan peta konsep dalam proses pengajaran dan pembelajaran mata pelajaran sejarah adalah satu teknik pengajaran yang sangat sesuai. Hal ini kerana penggunaan peta konsep akan dapat membantu pelajar lebih fokus, boleh membuat interpretasi dan lebih mudah memahami topik

yang dipelajari. Pendapat ini selaras dengan pandangan Abdul Rahim (2000) tentang penggunaan peta konsep yang dilihat dapat memudahkan pemikiran pelajar, membantu mengukuhkan daya ingatan, dan pelajar dapat mengingat fakta-fakta penting yang kemudiannya boleh dihuraikan dengan baik. Oleh hal yang demikian, penggunaan peta konsep sebagai satu teknik pengajaran sejarah secara tidak langsung akan menjadikan proses pengajaran dan pembelajaran lebih berkesan dan seterusnya dapat meningkatkan pencapaian pelajar dalam mata pelajaran sejarah.

Terdapat tiga soalan yang dijawab oleh kajian ini iaitu; (1) adakah terdapat perbezaan dari segi min pencapaian dalam ujian pra dan ujian pasca; (2) bagaimanakah tahap penerimaan pelajar terhadap penggunaan peta konsep dalam proses pengajaran dan pembelajaran mata sejarah; dan (3) sejauh manakah kesan penggunaan peta konsep dalam meningkatkan pencapaian pelajar dalam mata pelajaran sejarah. Hipotesis nol kajian telah dibina:

H₀₁: Tidak terdapat perbezaan yang signifikan dari segi min pencapaian pelajar dalam ujian pra dan ujian pasca.

KAJIAN LITERATUR

TEORI-TEORI BERKAITAN PETA KONSEP

Kajian ini dijalankan berdasarkan beberapa teori. Teori pembelajaran bermakna adalah satu idea pembelajaran bermakna dibina daripada teori yang diasaskan oleh Ausubel (1963) dalam Woolfolk (1994). Dalam teori ini, maklumat dalam bentuk bahasa idea, dan hubungan antara idea-idea tersebut diambil bersama. Pembelajaran hafalan tidak dianggap sebagai pembelajaran bermakna sejak bahan yang dipelajari tidak mempunyai hubungan dengan 'expository' untuk menunjukkan pembelajaran bermakna lebih baik daripada pembelajaran resepsi. Ausubel (1963) dalam Ee Ah Meng (2005) menyatakan segala maklumat yang dipelajari melalui cara yang lebih bermakna dapat diasimilasikan ke dalam struktur kognitif sedia ada. Struktur kognitif ini merupakan pengetahuan sedia ada yang terdiri daripada fakta, konsep dan generalisasi pernah dipelajari oleh para pelajar. Ausubel menekankan bahawa maklumat yang dipelajari secara bermakna dapat diingat dengan lebih lama berbanding dengan apa yang dipelajari secara hafalan. Ini adalah selaras dengan pandangan Novak (1993) yang menyatakan bahawa apabila seseorang pelajar menghafal maklumat, maklumat itu hanya boleh disimpan untuk jangka masa pendek iaitu ingatan hanya boleh memegang 7 item sahaja. Seseorang yang pintar hanya boleh mengingat 7 item sahaja daripada maklumat yang dipelajari.

Teori pembelajaran konstruktivisme menekankan pembinaan pengetahuan oleh pelajar. Pelajar dapat membina kefahaman mereka sendiri dalam sesuatu topik yang dipelajari berbanding dengan mendapatkannya kefahaman yang

dipindahkan kepada mereka melalui sumber lain (Eggen dan Kauchak 2004). Konstruktivisme memberi penekanan kepada pelajar supaya aktif mengaitkan pengetahuan baru yang diperoleh dengan pengetahuan dan pengalaman sedia ada di dalam minda mereka dan mengaplikasikan pengetahuan sedia ada dan apa yang difahami kepada pelbagai situasi (Shahabuddin Hashim & Rohizani Yaakub 2004).

Teori pembelajaran berasaskan kognitif menekankan bagaimana individu boleh mengekalkan maklumat dalam ingatan mereka iaitu melalui kemahiran menggunakan ingatan jangka panjang. Jika individu boleh menggunakan ingatan jangka panjang, ia dapat membina satu rangkaian pengetahuan yang berhubung kait dan berstruktur yang mana jika pengetahuan itu diimbaskan atau diperlukan (Mat Jamudin 2002). Menurut teori ini, pada peringkat pertama tumpuan pelajar akan fokus kepada bahan rangsangan. Ingatan di peringkat ini dikenali sebagai ingatan sensori. Menurut Lefrancois (2000) dalam Mat Jamudin (2002), rangsangan perlu kepada deria untuk menentukan sama ada pelajar memberi tumpuan terhadap apa yang hendak dibincangkan. Maklumat yang diterima oleh ingatan ini berada dalam bentuk objek-objek dan peristiwa yang berlaku di sekitarnya. Keupayaan ingatan ini tidak terhad kepada bilangan maklumat yang boleh disimpan tetapi sekiranya pemprosesan tidak berlaku dengan segera, maklumat akan cepat hilang (Leahey & Harris 1997).

PERLAKSANAAN PENGAJARAN SEJARAH MENGGUNAKAN PETA KONSEP

Dalam melaksanakan pengajaran menggunakan peta konsep dalam mata pelajaran sejarah, guru menjalankan proses pengajaran dan pembelajaran mengikut jadual yang ditetapkan. Beberapa langkah perlu dilakukan untuk melaksanakannya. Langkah-langkah tersebut ialah:

Langkah 1:

Guru mengemukakan tajuk pelajaran yang akan dipelajari dengan menggunakan peta konsep.

Langkah 2:

Guru memperkenalkan secara umum bahan pengajaran dan idea-idea utama dalam topik yang akan diajar. Guru mengemukakan sebarang pertanyaan kepada pelajar bagi meningkatkan kesedaran pelajar. Pelajar disusun dalam kumpulan mengikut kriteria yang ditetapkan oleh guru.

Langkah 3:

Pelajar-pelajar diminta menyiapkan peta konsep dalam kumpulan yang telah ditetapkan oleh guru mengikut topik yang diberikan oleh guru. Guru membimbing dan memantau para pelajar semasa menghasilkan peta konsep.

Langkah 4:

Pembentangan peta konsep yang dihasilkan oleh para pelajar secara kumpulan dan penilaian guru.

METODOLOGI

Reka bentuk kajian ini ialah kajian tindakan meninjau penggunaan peta konsep untuk meningkatkan pencapaian pelajar dalam mata pelajaran sejarah dengan menggunakan kaedah kuantitatif dan kualitatif untuk mendapatkan data kajian. Menurut McNiff (1988), kajian tindakan merupakan satu pendekatan untuk memperbaiki atau meningkatkan kualiti pendidikan melalui perubahan yang menggalakkan guru menjadi lebih sedar tentang amalan mereka sendiri, menjadi kritis terhadap amalan-amalan tersebut dan bersedia untuk mengubah amalan-amalan. Pengkaji telah menggunakan model penyelidikan tindakan berdasarkan model Kemmis dan Mc Taggart (1988). Model ini menggariskan empat fasa perkembangan iaitu Fasa 1 menyediakan pelan tindakan untuk memperbaiki keadaan yang sedang berlaku, Fasa 2 bertindak mengikut pelan tersebut, Fasa 3 mengumpul dan menganalisa data dan Fasa 4 memerhati kesan daripada tindakan yang dibuat dalam konteks di mana ia berlaku dan membuat refleksi. Tempoh penyelidikan tindakan ini dilaksanakan selama 8 minggu.

SAMPEL KAJIAN

Sampel kajian terdiri daripada 37 orang pelajar daripada 500 orang pelajar Tingkatan 2 di salah sebuah sekolah di Cheras. Kelas 2H terpilih sebagai kumpulan rawatan berjumlah 37 orang pelajar iaitu 20 orang pelajar perempuan dan 17 orang pelajar lelaki. Sampel kajian dipilih adalah secara bertujuan. Menurut Zaenab Hanim (2004) penyelidikan tindakan tidak menggunakan perkataan populasi disebabkan penyelidikan tindakan tidak memerlukan sampel secara rawak yang digeneralisasikan daripada populasi. Bagi sampel guru pula hanya seorang guru dipilih oleh pengkaji kerana guru tersebut berpengalaman mengajar sejarah melebihi 10 tahun dan banyak mengikuti kursus-kursus berkaitan teknik mengajar sejarah.

INSTRUMEN KAJIAN

Memandangkan kajian ini menggunakan reka bentuk penyelidikan tindakan yang menggunakan kaedah kuantitatif dan kualitatif, pengkaji akan menggunakan pelbagai bentuk instrumen yang boleh menyokong kajian ini. Instrumen kajian ini terdiri daripada soal selidik, ujian pencapaian sejarah tingkatan dua (ujian pra dan ujian pasca), persediaan mengajar, protokol temu bual dan borang pemerhatian.

TATACARA PERMEROLEHAN DATA

Sebelum pengajaran menggunakan peta konsep dilaksanakan, pelajar-pelajar akan diberikan ujian pencapaian dalam mata pelajaran sejarah iaitu ujian pra. Tujuan ujian ini adalah untuk mengetahui tahap pencapaian awal pelajar sebelum kajian dijalankan. Guru pembantu pengkaji yang merupakan guru mata pelajaran

sejarah kelas 2H telah diberi penerangan dan dilatih untuk melaksanakan pengajaran seperti yang ditetapkan dalam kajian ini iaitu pengajaran menggunakan peta konsep. Pengajaran menggunakan peta konsep dalam mata pelajaran sejarah telah dijalankan selama lapan minggu. Pemerhatian turut serta terhadap pengajaran guru dijalankan oleh pengkaji sepanjang kajian ini dilaksanakan. Pada minggu ke lapan, pelajar-pelajar akan diberikan ujian pasca untuk melihat sama ada terdapat peningkatan pencapaian selepas pengajaran peta konsep dilaksanakan dan soal selidik berkaitan tentang tahap penerimaan pelajar terhadap penggunaan peta konsep dalam proses pengajaran dan pembelajaran sejarah. Temu bual secara separa berstruktur turut dijalankan ke atas dua orang pelajar yang dipilih secara rawak dan guru pembantu pengkaji pada minggu terakhir kajian ini dijalankan bagi mendapatkan maklum balas tentang pengajaran peta konsep dalam mata pelajaran sejarah.

TATACARA PENGANALISISIAN DATA

Analisa data dilakukan dengan dua jenis statistik digunakan iaitu statistik inferensi dan statistik deskriptif. Statistik inferensi yang digunakan dalam kajian ini ialah Ujian-t. bagi menguji hipotesis kajian yang dikemukakan. Ujian-t digunakan bagi menguji perbezaan dari segi min ujian pra dan pasca bagi menentukan sama ada perbezaan itu berlaku secara sebenar atau kebetulan (Alias Baba 1999). Statistik deskriptif menggunakan min dan sisihan lazim bagi menjawab persoalan-persoalan berkaitan tahap penerimaan pelajar terhadap penggunaan peta konsep dalam pengajaran dan pembelajaran sejarah. Analisis temu bual dan pemerhatian dilakukan dengan membuat rumusan secara deskriptif. Manakala, analisis keputusan pencapaian pelajar dalam ujian pra dan ujian pasca dilakukan secara peratusan.

DAPATAN KAJIAN

Ujian statistik inferensi telah digunakan bagi menjawab persoalan pertama. Walau bagaimanapun, teknik pemerhatian dan temu bual juga telah dijalankan untuk mengukuhkan dapatan kajian ini.

H₀₁: Tidak terdapat perbezaan yang signifikan dari segi min pencapaian pelajar dalam ujian pra dan ujian pasca

Hipotesis ini bertujuan untuk melihat sama ada wujud atau tidak perbezaan yang signifikan dari segi min pencapaian pelajar dalam ujian pra dan ujian pasca. Jadual 1 menunjukkan keputusan ujian-t (36) = -10.769 dan $p = .000 < 0.05$. Min ujian pra ialah 39.7, manakala min ujian pasca pula ialah 52.7 di mana perbezaan min ialah 13. Oleh itu terdapat perbezaan yang signifikan dari segi min pencapaian pelajar dalam ujian pra dan ujian pos. Justeru, hipotesis nol ditolak dan hipotesis alternatif diterima. (Rujuk Jadual 1)

JADUAL 1. Ujian-t menentukan perbezaan min pencapaian pelajar dalam ujian pra dan ujian pasca

Ujian	N	Min	Sp	Dk.	t.	Sig.
Pra	37	39.6757	11.023	36	-10.769	.000
Pasca	37	52.7027	11.108	36	-10.769	.000

$P < 0.05$

Bagi menjawab persoalan kedua iaitu tahap penerimaan pelajar terhadap penggunaan peta konsep dalam proses pengajaran dan pembelajaran mata pelajaran sejarah ini, analisa peratusan digunakan . Jadual 2 adalah seperti berikut:

JADUAL 2. Analisis soal selidik tahap penerimaan pelajar terhadap penggunaan peta konsep

Item	Min	Sisihan Piawai
1. Pengajaran menggunakan peta konsep membuatkan saya lebih ingin belajar dan berjaya dalam mata pelajaran sejarah.	3.84	.9863
2. Saya suka mengikuti mata pelajaran sejarah menggunakan peta konsep.	3.68	.9145
3. Kadang-kadang penggunaan peta konsep menyusahkan saya mempelajari sejarah.	2.62	1.0891
4. Setiap pelajar harus tahu menggunakan peta konsep dalam pelajaran mereka.	4.11	.6986
5. Penggunaan peta konsep kurang berguna dalam proses pembelajaran.	3.0	1.016
6. Pembelajaran berbantuan peta konsep amat menyeronokkan, mudah dan realistik.	3.78	.8861
7. Saya dapat meningkatkan penguasaan konsep dan fakta dalam sejarah dengan menggunakan peta konsep.	3.70	.9388
8. Saya suka membuat latihan menggunakan peta konsep.	3.43	1.0419
9. Pengajaran guru dengan menggunakan peta konsep lebih berkesan.	4.00	.8499
10. Saya lebih mudah mengingati fakta dalam sejarah dengan penggunaan peta konsep dalam proses pengajaran dan pembelajaran sejarah.	3.78	.9468
Jumlah	3.55	.4032

Berdasarkan kepada taburan skor min item tahap penerimaan pelajar terhadap penggunaan peta konsep yang diperolehi, didapati 6 daripada 10 item mempunyai skor min tinggi adalah item berkaitan dengan pengajaran menggunakan peta

konsep membuatkan saya lebih ingin belajar dan berjaya dalam mata pelajaran sejarah (skor min = 3.84). Setiap pelajar harus tahu menggunakan peta konsep dalam pelajaran mereka (skor min = 4.11). Pembelajaran berbantuan peta konsep amat menyeronokkan, mudah dan realistik (skor min = 3.78). Saya dapat meningkatkan penguasaan konsep dan fakta dalam sejarah dengan menggunakan peta konsep (skor min = 3.70). Pengajaran guru dengan menggunakan peta konsep lebih berkesan (skor min = 4.0). Saya lebih mudah mengingat fakta dalam sejarah dengan penggunaan peta konsep dalam proses pengajaran dan pembelajaran sejarah (skor min = 3.78)

Hasil analisis ini menunjukkan bahawa pelajar-pelajar boleh menerima dengan baik penggunaan peta konsep dalam proses pengajaran dan pembelajaran. Pelajar-pelajar juga menunjukkan sikap yang positif terhadap mata pelajaran sejarah iaitu menunjukkan minat untuk belajar mata pelajaran sejarah. Secara keseluruhan skor min tahap penerimaan pelajar terhadap penggunaan peta konsep dalam proses pengajaran dan pembelajaran sejarah ialah 3.55. Berdasarkan interpretasi min yang diadaptasi daripada Jamil Ahmad (1993), didapati tahap penerimaan pelajar terhadap penggunaan peta konsep dalam proses pengajaran dan pembelajaran sejarah berada pada tahap sederhana positif.

Bagi menjawab persoalan ketiga iaitu melihat sejauh mana kesan penggunaan peta konsep dalam meningkatkan pencapaian pelajar dalam mata pelajaran sejarah diukur berdasarkan pencapaian dalam ujian pra dan ujian pasca. Hasil analisis pencapaian sejarah adalah seperti Jadual 3.

JADUAL 3. Keputusan ujian pra dan ujian pasca

Gred/Markah	Ujian Pra (%)	Ujian Pasca (%)
A (80-100)	0	2.7
B (65-79)	2.7	13.5
C (50-64)	13.50	45.90
D (40-49)	43.3	24.4
E (0-39)	40.50	13.5
Jumlah	100	100

Berdasarkan analisis dapatan kajian bagi ujian pra dan ujian pasca di atas dalam Jadual 3 dapatlah dirumuskan bahawa secara keseluruhan pencapaian pelajar dalam mata pelajaran sejarah telah meningkat setelah proses pengajaran dan pembelajaran menggunakan peta konsep dilaksanakan. Markah lulus untuk kedua-dua ujian ini ialah 40% ke atas. Peratus lulus mata pelajaran sejarah telah meningkat daripada 59 peratus dalam ujian pra meningkat kepada 86.5 peratus dalam ujian pasca. Dapatan ini jelas menunjukkan pengajaran dan pembelajaran menggunakan peta konsep memberi sumbangan positif terhadap pencapaian pelajar dalam mata pelajaran sejarah selepas pengajaran menggunakan peta

konsep dilaksanakan. Dapatan kajian menunjukkan terdapat peningkatan pencapaian yang ketara dalam ujian pasca berbanding ujian pra.

Malahan, hasil pemerhatian turut serta pengkaji terhadap pengajaran guru sejarah yang dipilih dengan menggunakan borang pemerhatian berstruktur, dapatlah dirumuskan bahawa penerimaan pelajar terhadap peta konsep adalah positif. Pelajar-pelajar juga didapati telah menunjukkan pemahaman yang baik terhadap topik-topik yang diajar menggunakan peta konsep. Dapatan temu bual pelajar turut menjelaskan bahawa penggunaan peta konsep dalam proses pengajaran dan pembelajaran sejarah telah menarik minat pelajar terhadap mata pelajaran sejarah. Secara keseluruhan, pelajar telah mengetahui banyak kebaikan penggunaan peta konsep dalam pengajaran sejarah. Pelajar telah menunjukkan penerimaan positif terhadap penggunaan peta konsep dalam proses pengajaran dan pembelajaran sejarah adalah positif.

PERBINCANGAN

Perbincangan kajian ini merangkumi aspek penggunaan peta konsep untuk meningkatkan pencapaian mata pelajaran sejarah bagi pelajar tingkatan dua. Selain itu, perbincangan ini turut melihat kesan pengajaran ke atas pencapaian pelajar dalam ujian pra dan ujian pasca. Kajian ini juga membincangkan tahap penerimaan pelajar terhadap penggunaan peta konsep dalam kalangan pelajar yang dirawat.

Dapatan kajian ini iaitu berdasarkan keputusan ujian-t menunjukkan terdapat perbezaan yang signifikan dalam min pencapaian pelajar dalam ujian pra dan pasca. Min pencapaian ujian pasca lebih besar berbanding dengan min pencapaian ujian pra. Perbandingan min pencapaian pelajar dalam ujian pra dan ujian pasca menunjukkan perbezaan yang besar. Dapatan ini adalah selaras dengan dapatan kajian Mat Jamudin (2002); Cliburn (1990); dan Vilberg (1996) yang menunjukkan wujud perbezaan yang signifikan pencapaian pelajar dalam ujian pra dan ujian pasca. Hal ini menunjukkan penggunaan peta konsep berkesan dalam meningkatkan pencapaian pelajar.

Manakala tahap penerimaan pelajar terhadap penggunaan peta konsep dalam proses pengajaran dan pembelajaran sejarah secara keseluruhannya pada tahap sederhana positif dengan min = 3.55. Pelajar dapat menerima penggunaan peta konsep sebagai teknik pengajaran kerana mudah mengingat fakta, menarik dan tidak membosankan. Sikap positif yang ditunjukkan oleh pelajar yang mengikuti pengajaran ini jelas dilihat dari segi kesungguhan dan minat mereka melakukan tugas melibatkan peta konsep. Penerimaan yang positif terhadap penggunaan peta konsep dalam proses pengajaran dan pembelajaran amat penting dalam usaha guru menarik minat pelajar mempelajari mata pelajaran sejarah menggunakan peta konsep. Dapatan yang menunjukkan tahap penerimaan sederhana positif menunjukkan tidak semua pelajar yang terlibat menunjukkan minat dan

kesungguhan dalam melakukan tugas dan sikap ini memberi sedikit impak terhadap keputusan kajian. Dapatan ini adalah sama dengan dapatan yang diperolehi oleh Azizah (2000) dan Mat Jamudin (2002) yang menunjukkan skor tahap penerimaan pelajar adalah sederhana positif. Secara keseluruhan, pelajar boleh menerima dengan baik penggunaan peta konsep sebagai satu teknik pengajaran dalam mata pelajaran sejarah.

Penggunaan peta konsep dalam pengajaran dan pembelajaran sejarah memberi kesan positif dalam meningkatkan pencapaian pelajar. Analisa secara deskriptif bagi ujian pra dan pasca menunjukkan wujudnya peningkatan yang ketara dalam pencapaian ujian pasca berbanding ujian pra. Didapati peratus pelajar yang lulus dalam mata pelajaran ini telah meningkat daripada 59 peratus dalam ujian pra meningkat kepada 86.5 peratus dalam ujian pasca. Dari segi kualiti pencapaian pelajar pula, terdapat peningkatan dalam jumlah pelajar yang mendapat gred A, B dan C dalam ujian pasca jika dibandingkan dengan ujian pra. Hal ini menunjukkan pengajaran menggunakan peta konsep telah dapat meningkatkan pencapaian pelajar dalam mata pelajaran sejarah. Kesan positif penggunaan peta konsep juga dapat dilihat hasil daripada temu bual dengan pelajar dan guru sejarah yang terlibat. Hasil analisis deskriptif temu bual guru dan pelajar menunjukkan penggunaan peta konsep telah banyak membantu para pelajar dalam meningkatkan keupayaan mengingat fakta-fakta dalam mata pelajaran sejarah. Malahan, perubahan sikap pelajar terhadap mata pelajaran sejarah telah berlaku daripada kurang berminat kepada berminat dalam mata pelajaran ini. Dapatan ini adalah selaras dengan dapatan Abedah Ismail dan Norhaini Hassan (2004) dan Ahman Man (2005). Jelaslah bahawa penggunaan peta konsep sangat berkesan dalam meningkatkan pencapaian pelajar dalam mata pelajaran sejarah.

IMPLIKASI KAJIAN

Dapatan kajian menunjukkan pencapaian pelajar berpencapaian rendah dapat dipertingkat dengan penggunaan peta konsep dalam proses pengajaran dan pembelajaran sejarah. Dapatan kajian ini menepati kajian terdahulu yang mendapati penggunaan peta konsep berjaya meningkatkan pencapaian pelajar dalam sesuatu mata pelajaran seperti kajian Abedah Ismail dan Norhaini Hassan (2004) dan Ahmad Man (2005) dalam mata pelajaran sejarah dan dapatan kajian-kajian lepas yang dilakukan ke atas mata pelajaran lain oleh Cliburn (1990); Heinze-Fry dan Novak (1990); Vilberg (1996) dan Wahidin et al. (2004).

Malahan, dapatan kajian ini telah memberi implikasi kepada pelajar. Dapatan kajian ini menunjukkan pelajar-pelajar berpencapaian rendah dapat meningkatkan pencapaian mereka dalam mata pelajaran sejarah dengan penggunaan teknik peta konsep sebagai satu teknik pembelajaran sejarah di sekolah. Proses pembelajaran menggunakan peta konsep bagi pelajar yang berpencapaian rendah

adalah salah satu cara pembelajaran yang boleh membantu pelajar meningkatkan pencapaian mereka selaras dengan dapatan kajian Rajagopal (2005).

Seterusnya, dapatan kajian ini dapat membantu pihak panitia sejarah di sekolah dalam usaha meningkatkan pencapaian mata pelajaran sejarah. Hasil dapatan kajian menunjukkan pencapaian pelajar dalam mata pelajaran sejarah telah meningkat setelah didedahkan dengan pengajaran menggunakan peta konsep ke atas pelajar terlibat. Dapatan kajian ini dapat membuka minda pihak panitia sejarah di sekolah untuk menjadikan teknik pengajaran peta konsep sebagai satu teknik pengajaran yang perlu digunakan oleh semua guru sejarah. Sehubungan itu, pihak panitia sejarah hendaklah mengambil inisiatif menggalakkan guru-guru sejarah menggunakan peta konsep.

Selain itu, Pusat Perkembangan Kurikulum perlu menekankan penggunaan teknik peta konsep bagi mata pelajaran sejarah. Walaupun pembelajaran menggunakan peta konsep ada dicadangkan dalam rancangan pembelajaran guru, namun kurangnya program latihan dan kursus dalam perkhidmatan berkaitan dengan penggunaan peta konsep sebagai kaedah pengajaran dalam mata pelajaran sejarah menyebabkan guru kurang mengaplikasikan teknik ini. Kursus-kursus dalam perkhidmatan hendaklah diberikan kepada guru-guru sejarah agar mereka mengetahui bagaimana menggunakan pendekatan ini dalam mata pelajaran sejarah dengan berkesan. Justeru, pihak Pusat Perkembangan Kurikulum hendaklah merangka modul pengajaran yang menggunakan peta konsep bagi memudahkan para guru mengaplikasikan teknik ini di sekolah.

KESIMPULAN

Secara keseluruhan, penggunaan peta konsep sebagai salah satu teknik pengajaran sejarah sangat berkesan dalam meningkatkan pencapaian pelajar dalam mata pelajaran sejarah. Dapatan kajian jelas menunjukkan berlakunya perubahan sikap pelajar terhadap mata pelajaran sejarah selepas didedahkan kepada pengajaran menggunakan peta konsep. Pencapaian pelajar dalam mata pelajaran sejarah telah meningkat dengan ketara selepas diajar menggunakan peta konsep. Kebanyakan pelajar telah menunjukkan minat yang tinggi terhadap mata pelajaran sejarah yang secara tidak langsung telah meningkatkan pencapaian mata pelajaran sejarah tersebut. Justeru, para guru hendaklah mengambil inisiatif untuk mendedahkan teknik pengajaran menggunakan peta konsep terhadap semua mata pelajaran sebagai satu kaedah berkesan meningkatkan minat dan pencapaian pelajar. Para guru sejarah juga hendaklah kreatif dan inovatif dalam menjalankan tanggungjawab mereka sebagai seorang pendidik seiring dengan era globalisasi.

RUJUKAN

- Abdul Rahim Abd. Rashid. 2000. *Model dan pendekatan pengajaran sejarah KBSM*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Abedah Ismail & Norhaini Hassan. 2004. Meningkatkan kemahiran mencari maklumat mengikut peta konsep bagi tajuk kerajaan awal dalam mata pelajaran sejarah tingkatan empat. *Jurnal kajian tindakan pendidikan guru 2004*.
- Ahmad Man. 2005. Aplikasi peta konsep untuk meningkatkan pemahaman pelajar sederhana tingkatan 3 dalam mata pelajaran Sejarah. Kajian tindakan Jabatan Pendidikan Negeri Perak 2005. (atas talian) http://aapps.emoe.gov.my/jpn_perak/kajian_2005 (30.01.2007)
- Alias Baba. 1997. *Statistik penyelidikan dalam penyelidikan sains sosial*. Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Azizah Abdullah. 2000. Keberkesanan penggunaan peta konsep dalam mata pelajaran Sains tingkatan 1. Disertasi Sarjana Pendidikan. Fakulti Pendidikan. Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Carnie, D. & Kameenui, E.J. 1992. *Higher order thinking*. Austin: TX: Pro. Ed.
- Clarke, J.H. 1990. *Patterns of thinking*. Integrating learning skills in content teaching. Boston: Allyn & Bacon.
- Cliburn, J.W. 1990. Concept map to promote meaningful learning.
- Eggen, P. & Kauchak, D. 2004. *Educational psychology window on classrooms*. New Jersey: Pearson Education, Inc. *Journal of college science teaching* 19, 212- 217.
- Ee Ah Meng. 2005. *Kursus perguruan lepasan ijazah (KPLI): Ilmu pengetahuan dan ketrampilan iktisas*. Shah Alam: Fajar Bakti.
- Heinze-Fry, J.A. & Novak, J.D. 1990. Concept mapping brings long term movement towards meaningful learning. *Science education* 74(4), 461-472.
- Jamil Ahmad. 1993. Tinjauan kekangan-kekangan dalam pelaksanaan Sains KBSM di Sekolah-sekolah menengah di negeri Kedah Darul Amal. Tesis Sarjana Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Kementerian Pendidikan Malaysia. 1990. Sukatan pelajaran sejarah menengah atas. Kuala Lumpur: Pusat Perkembangan Kurikulum.
- Kementerian Pendidikan Malaysia. 2002. Huraian sukatan pelajaran pelajaran sejarah Tingkatan Dua. Kuala Lumpur: Pusat Perkembangan Kurikulum.
- Kementerian Pendidikan Malaysia. 1990. Sukatan pelajaran sejarah sekolah menengah rendah. Pusat Perkembangan Kurikulum.
- Kemmis, S. & Mc Taggart, R. 1988. *The action research*. Victoria, Australia. Deakin University.
- Leahey, T. & Harris, R. 1997. *Learning and cognition*. New Jersey: Prentice Hall.
- Mat Jamudin Jamrin. 2002. Keberkesanan penggunaan teknik pengajaran peta konsep dalam mata pelajaran ekonomi asas tingkatan empat. Disertasi Sarjana Pendidikan. Fakulti Pendidikan. Universiti Kebangsaan Malaysia.
- McNiff, J. 1988. *Action reseach: Principles and practice*. London: Routledge.
- Novak, J.D. & Gowin, D.B. 1984. *Learning how to learn*. New York: Cambridge University Press.
- Novak, J.D. 1990. Concept mapping. A useful tool for science education. *Journal of Research in Science Teaching*. 27(10) : 937-949.

- Novak, J.D. 1993. Meaningful learning: The essential factor for conceptual change in limited or inappropriate propositional hierarchies (LIPHs) leading to empowerment of learners. The proceedings of the third international seminar on misconception and educational strategies in science and mathematics, Ithaca, N.Y, Misconceptions Trust.
- Novak, J.D, Canas, A.J. & Gonzales, F.M. 2004. Concept maps: Theory, methodology, technology. Proceeding of the first international conference on concept mapping.
- Okolo, C.M., & Shilton, P.L. 1989. Mildly handicapped learners in vocational education: A statewide study. *Journal of Special Education* 22: 220-230.
- Omar Mohd. Hisham. 1992. Falsafah pendidikan sejarah *Dalam Persatuan Sejarah Malaysia. Sejarah dalam pendidikan*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Raja Gopal A/L Ponusamy. 2005. Keberkesanan pengajaran strategi metakognisi dan penyelesaian masalah di kalangan pelajar pencapaian akademik rendah dalam mata pelajaran sejarah. Tesis Phd. Fakulti Pendidikan. Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Shahabuddin Hashim & Rohizani Yaakub. 2004. *Psikologi pembelajaran & personaliti*. Shah Alam: PTS Publications & Distributors Sdn. Bhd.
- Vilberg, T. 1996. Using concept mapping in sensation & perception course. A paper presented at the National Institute for the Teaching of Psychology, St. Petersburg Beach, FL (atas talian) <http://river.claroin.edu/TRVILBERG/conceptmap.html> (09.02.2007).
- Wahidin, Kamisah Osman & T. Subahan Mohd. Meerah. 2004. Penggunaan peta konsep dan peta vee dalam meningkatkan sikap pelajar terhadap kimia. *Jurnal Pendidikan* 29, 125-144.
- Woolfolk, A.E. 1994. *Educational psychology*. 5th ed. Boston: Allyn and Bacon.
- Zaenab Hanim. 2004. Penggunaan pembelajaran koperatif dalam Matematik. Penyelidikan tindakan di sekolah rendah di Kalimantan Timur, Indonesia. Tesis Phd. Fakulti Pendidikan. Universiti Kebangsaan Malaysia.

Untuk maklumat lanjut sila hubungi:

Zahara Aziz

Fakulti Pendidikan

Universiti Kebangsaan Malaysia

43600 Bangi

Selangor Darul Ehsan